

Н.О. Власова, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)
О.В. Михайлова, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ

Процес прийняття управлінських рішень під час формування оборотних активів передбачає виконання певних аналітичних процедур щодо визначення ефективності їх функціонування. Оцінка рівня ефективності формування оборотних активів в підприємствах роздрібної торгівлі спирається на певну систему критеріїв та показників.

Критерій – це основна виділена ознака, за допомогою якої встановлюється достовірність наших знань про що-небудь. Він покликаний відобразити докорінну сутність явища, що вивчається, принциповий підхід до його вимірювання. Критерій дозволяє через систему показників пов'язати мету явища або процес із засобами їх досягнення. Він характеризує ступінь досягнення поставлених цілей і завдань.

Виходячи з розуміння сутності ефективності формування оборотних активів, основними критеріальними оцінками цього процесу є:

- достатність розміру оборотних активів, який забезпечує цільову спрямованість на досягнення необхідного обсягу та розвитку товарообороту;
- ліквідність та платоспроможність, що пов'язані з формуванням такого складу оборотних активів, який дозволяє досягати підприємству певного рівня фінансового стану;
- швидкість обороту, яка характеризує рівень ділової активності й спрямована на вирішення проблем ресурсозбереження;
- прибутковість та ризик визначає формування такого складу оборотних активів, який забезпечує цільовий прибуток при припустимому рівні ризику.

Критерій чи група критеріїв знаходить кількісне вираження у конкретних показниках, за допомогою яких можна об'єктивно уявити собі явище, що вивчається.

Більш детальний розгляд перелічених критеріїв дозволяє обґрунтувати певну систему показників, за допомогою яких можливо кількісно оцінити ефективність формування оборотних активів у підприємствах роздрібної торгівлі.

Так, критерію «достатність» відповідають наступні показники ефективності формування оборотних активів у підприємствах роздрібної торгівлі:

1. Співвідношення темпів зростання товарообороту та оборотних активів за певний період.
2. Співвідношення фактичного загального розміру оборотних активів на певну дату до нормативного (цільового, планового).
3. Співвідношення фактичного розміру товарних запасів на певну дату до нормативного (цільового, планового).
4. Співвідношення фактичного розміру грошових засобів на певну дату до нормативного (цільового, планового).
5. Коефіцієнт стійкості асортименту за певний період (співвідношення фактичної кількості різновидів товарів до нормативного переліку).

Критерію «ліквідність та платоспроможність» – показники:

1. Співвідношення суми дебіторської заборгованості (за винятком простроченої), грошових засобів та короткострокових фінансових інструментів до загальної суми оборотних активів на певну дату.
2. Співвідношення власних обігових коштів та загальної суми оборотних активів на певну дату.
3. Співвідношення власних обігових коштів та загальної суми товарних запасів на певну дату.
4. Питома вага у товарних запасах та дебіторській заборгованості неліквідних складових.

Критерію «швидкість обороту» – показники:

1. Оборотність у кількості оборотів та днях обороту загальної суми оборотних активів.
2. Оборотність у кількості оборотів та днях обороту загальної суми товарних запасів.
3. Оборотність у кількості оборотів та днях обороту загальної суми грошових засобів.

Критерію «прибутковість та ризик» – показники:

1. Прибутковість оборотних активів за валовим доходом.
2. Рентабельність оборотних активів за прибутком від реалізації.
3. Витратомісткість оборотних активів.
4. Рівень ризику визначається відхиленням та коливанням вище перелічених показників від нормативних (цільових, планових).